

Zákon o verejnom obstarávaní

Zákon č. 343/2015 Z. z. zo dňa 18. novembra 2015 o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Predmet úpravy

(1) Tento zákon upravuje zadávanie zákaziek na dodanie tovaru, zákaziek na uskutočnenie stavebných prác, zákaziek na poskytnutie služieb, súťaž návrhov, zadávanie koncesíí na stavebné práce, zadávanie koncesíí na služby a správu vo verejnom obstarávaní.

Základné pojmy

(1) Verejné obstarávanie sú pravidlá a postupy podľa tohto zákona, ktorými sa zadávajú zákazky, koncesie a súťaže návrhov.

(2) Informácie potrebné na vypracovanie ponuky, návrhu alebo na preukázanie splnenia podmienok účasti sú informácie uvedené v dokumentoch potrebných na vypracovanie ponúk, návrhu alebo na preukázanie splnenia podmienok účasti vo verejnom obstarávaní.

(3) Dokumenty potrebné na vypracovanie ponuky, návrhu alebo na preukázanie splnenia podmienok účasti sú najmä oznámenie o vyhlásení verejného obstarávania, oznámenie použité ako výzva na súťaž, oznámenie o koncesii, oznámenie o vyhlásení súťaže návrhov, výzva na predkladanie ponúk, súťažné podklady, súťažné podmienky, informatívny dokument, koncesná dokumentácia a iná sprievodná dokumentácia.

(4) Podporná činnosť vo verejnom obstarávaní je najmä

- a) poskytovanie technickej infraštruktúry pri zadávaní zákazky, uzavretí rámcovej dohody, zadávaní koncesie alebo pri použití súťaže návrhov,
- b) poskytovanie poradenstva vo verejnom obstarávaní,
- c) príprava a riadenie postupov verejného obstarávania v mene a na účet verejného obstarávateľa alebo obstarávateľa.

(5) Na účely tohto zákona sa rozumie

- a) hospodárskym subjektom fyzická osoba, právnická osoba alebo skupina takýchto osôb, ktorá na trh dodáva tovar, uskutočňuje stavebné práce alebo poskytuje službu,
- b) záujemcom hospodársky subjekt, ktorý má záujem o účasť vo verejnom obstarávaní,
- c) uchádzačom hospodársky subjekt, ktorý predložil ponuku,
- d) koncesionárom hospodársky subjekt, s ktorým verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ uzavrel koncesnú zmluvu podľa tohto zákona,
- e) subdodávateľom hospodársky subjekt, ktorý uzavrie alebo uzavrel s úspešným uchádzačom písomnú odplatnú zmluvu na plnenie určitej časti zákazky alebo koncesie,
- f) stavbou výsledok stavebných prác alebo stavebných prác a inžinierskych služieb ako celku, ktorý spĺňa ekonomickú funkciu alebo technickú funkciu,
- g) rámcovou dohodou písomná dohoda medzi jedným alebo viacerými verejnými obstarávateľmi alebo jedným alebo viacerými obstarávateľmi na jednej strane a jedným alebo viacerými uchádzačmi na strane druhej; rámcová dohoda určuje podmienky zadávania zákaziek počas jej platnosti, najmä čo sa týka ceny a predpokladaného množstva predmetu zákazky,
- h) písomnou formou akékoľvek vyjadrenie pozostávajúce zo slov alebo čísiel, ktoré možno čítať, reprodukovat' a následne odovzdať ďalej vrátane informácií prenášaných a uchovávaných elektronickými prostriedkami,
- i) elektronickými prostriedkami elektronické nástroje a elektronické zariadenia na spracovanie údajov vrátane digitálnej kompresie a uchovávanie údajov, ktoré sú prenášané,

posielané

a prijímané po vedení, rádiovými vlnami, optickými prostriedkami alebo inými elektromagnetickými prostriedkami,

j) žiadosťou o účasť

1. písomná žiadosť o poskytnutie súťažných podkladov alebo koncesnej dokumentácie, ak ide

o verejnú súťaž, obchodnú verejnú súťaž alebo postup zadávania podlimitnej zákazky bez využitia elektronického trhu,

2. písomná žiadosť o zaradenie do procesu verejného obstarávania, ak ide o užšiu súťaž, rokovacie konania, súťažný dialóg, inovatívne partnerstvo a koncesný dialóg,

3. predloženie dokladov, ktorými záujemca preukazuje splnenie podmienok účasti vo verejnom obstarávaní alebo predloženie jednotného európskeho dokumentu pre verejné obstarávanie (ďalej len „jednotný európsky dokument“), ak ide o užšiu súťaž, rokovacie konania, súťažný dialóg, inovatívne partnerstvo a koncesný dialóg,

1. nie sú vyrábané, dodávané, uskutočňované alebo poskytované na základe špecifických a pre daný prípad jedinečných požiadaviek,

2. sú ponúkané v podobe, v ktorej sú bez väčších úprav ich vlastností alebo prvkov aj dodané, uskutočnené alebo poskytnuté a zároveň

3. sú spravidla v podobe, v akej sú dodávané, uskutočňované alebo poskytované pre verejného obstarávateľa a obstarávateľa, dodávané, uskutočňované alebo poskytované aj pre spotrebiteľov a iné osoby na trhu,

p) sociálnym hľadiskom taký aspekt súvisiaci s predmetom zákazky, ktorý môže viesť k pozitívnemu sociálnemu vplyvu¹⁾ plnenia predmetu zákazky, najmä k vytvoreniu alebo podpore tvorby pracovných príležitostí, dôstojným, spravodlivým a uspokojivým pracovným podmienkam nad rámec zákonom vyžadovanej povinnosti ich zabezpečenia, začleneniu znevýhodnených, ohrozených alebo vylúčených osôb a skupín osôb do spoločenských vzťahov a zjednodušeniu ich prístupu na trh práce, zvýšeniu dostupnosti a použiteľnosti tovarov, služieb a stavebných prác pre zdravotne postihnuté osoby, etickému a spravodlivému obchodovaniu, zabezpečeniu rastu ekonomiky založenej na vedomostiach a inováciách, udržateľnosti zdrojov a sociálnej a územnej súdržnosti, k zvyšovaniu zodpovednosti dodávateľov vo vzťahu k záujmom spoločnosti, najmä integrovaním sociálne prospešných aktivít do činnosti dodávateľa a spoluprácou s jeho činnosťou dotknutými subjektmi alebo zmierňovaní dôsledkov ekonomického a sociálneho zaostávania najmenej rozvinutých okresov.

(6) Bežne dostupnými tovarmi, stavebnými prácami alebo službami podľa odseku 5 písm. o) sú najmä tovary, stavebné práce alebo služby určené na uspokojenie bežných prevádzkových potrieb verejného obstarávateľa a obstarávateľa.

(7) Bežne dostupnými tovarmi alebo službami podľa odseku 5 písm. o) sú najmä tovary a služby spotrebného charakteru.

¹⁾ § 2 ods. 1 zákona č. 112/2018 Z. z.

Zelené verejné obstarávanie

Zelené verejné obstarávanie je jeden z dobrovoľných politických nástrojov v oblasti životného prostredia, to znamená, že nie je vynútené zákonom, ani motivované žiadnou formou stimulácie, jeho neuplatňovanie nie je postihnutelné. Ide o nástroj preventívnej stratégie realizovaný vo forme opatrení zameraných na znižovanie znečisťovania životného prostredia.

Obr. 3 Zelené verejné obstarávanie.

Predstavuje postup, pri ktorom sa zohľadňuje environmentálny dopad tovarov, služieb a stavebných prác v rámci ich nakupovania a verejného obstarávania, a to uplatňovaním environmentálnych požiadaviek. Postup, pri ktorom sa zohľadňujú environmentálne aspekty v rámci verejného obstarávania, a to zadávaním environmentálnych charakteristík do súťažných podkladov.

Výhody zeleného verejného obstarávania možno vidieť predovšetkým v:

- plnení osobitných cieľov a úloh v oblasti životného prostredia (napr. energetická účinnosť, zachovanie prírodných zdrojov, znižovanie emisií CO₂),

- zlepšovaní sociálnych a zdravotných podmienok života (napr. zvyšovanie kvality života, ochrana zdravia),
- úspore nákladov,
- posilnení dôvery občanov, podnikov a spoločnosti smerom k verejnej správe,
- presadzovaní inovácie,
- podpore vývoja konkurencieschopných environmentálnych tovarov a služieb a v rozšírení trhu o takéto produkty.

Udržateľné verejné obstarávanie je postup, pri ktorom sa verejní obstarávatelia a obstarávatelia snažia pri verejnom obstarávaní produktov dosiahnuť rovnováhu medzi tromi piliermi udržateľného rozvoja, a to ekonomickým, sociálnym a environmentálnym.

Udržateľný rozvoj je neustále zlepšovanie kvality života a životných podmienok súčasných a budúcich generácií.

Zelená zákazka je zmluva s peňažným plnením, uzavretá medzi jedným alebo viacerými verejnými obstarávateľmi alebo obstarávateľmi a jedným alebo viacerými úspešnými uchádzačmi. Predmetom zelenej zákazky je dodanie tovaru, poskytnutie služby alebo uskutočnenie stavebných prác, s využitím aspoň jednej environmentálnej charakteristiky; a taktiež sa za zelenú zákazku považuje nákup produktu, pri vynaložení finančných prostriedkov z verejných zdrojov, s využitím aspoň jednej environmentálnej charakteristiky. Nákup, na účely tejto príručky, je zmluva, objednávka alebo iná forma záväzku verejného obstarávateľa alebo obstarávateľa, na ktorú sú alebo budú použité finančné prostriedky z verejných zdrojov a ktorej hodnota nepresiahla 1 000 eur.

Environmentálna charakteristika je technická špecifikácia, vlastnosť alebo úroveň environmentálneho profilu produktu, ktorá znižuje jeho negatívny vplyv na životné prostredie, v porovnaní s produktom slúžiacim na rovnaký účel, a tiež akékoľvek environmentálne označenie produktu. Produkt je tovar, služba alebo stavebné práce.

Environmentálne označenie je znak, symbol alebo písomná identifikácia uvedená na produkte alebo k nemu priložená, ktorá poskytuje spotrebiteľovi informácie o environmentálnych vlastnostiach produktu.

Životný cyklus sú všetky postupné fázy výroby ako výskum a vývoj, priemyselný vývoj, výroba, oprava, modernizácia, úprava, údržba, logistika, školenie, testovanie, stiahnutie a likvidácia.

Environmentálna technológia je akákoľvek technológia navrhnutá na predchádzanie alebo znižovanie negatívneho vplyvu na životné prostredie v ktorejkoľvek fáze životného cyklu produktu.

Zelené verejné obstarávanie (Green Public Procurement – GPP) je jedným z dobrovoľných politických nástrojov v oblasti životného prostredia.

Dobrovoľný znamená, že jednotlivé krajiny a jednotliví verejní obstarávatelia a obstarávatelia si môžu sami zvoliť mieru, do akej budú tento nástroj využívať v praxi. Práve to je jeden z dôvodov, prečo je úroveň uplatňovania zeleného verejného obstarávania v jednotlivých krajinách rozdielna.

Medzi lídrov v priemernej úrovni uplatňovania zeleného verejného obstarávania patria v rámci členských krajín Európskej únie krajiny ako Rakúsko, Dánsko, Fínsko, Nemecko, Holandsko, Švédsko, Veľká Británia, Španielsko.

Zelené verejné obstarávanie je definované v Oznámení Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov KOM(2008)400 s názvom Verejné obstarávanie pre lepšie životné prostredie ako „proces, v ktorom sa verejné orgány snažia obstaráť tovary, služby a stavebné práce so zníženým negatívnym dopadom na životné prostredie počas celého ich životného cyklu, v porovnaní s tovarmi,

službami a stavebnými prácami s rovnakou primárnou funkciou, ktoré by boli inak obstarané”. [11]

S cieľom podporiť tovary, služby, stavebné práce, výrobné postupy, ďalšie prevádzkové činnosti, ako aj postupy nakladania s odpadom, ktoré sú šetrné k životnému prostrediu, a zároveň znižovať finančné náklady organizácie, zastáva politika zeleného verejného obstarávania čoraz významnejšiu úlohu. Keďže zelené verejné obstarávanie vytvára dopyt po výrobkoch a službách šetrných k životnému prostrediu, ekologickej výrobe produktov a ekotechnológiách, a tiež po dodávateľoch realizujúcich svoju činnosť s ohľadom na životné prostredie a zároveň berie do úvahy celý životný cyklus výrobkov, a s tým súvisiace náklady, predstavuje spôsob, ktorým možno prispievať k ochrane životného prostredia v rámci postupov verejného obstarávania a pri vynakladaní verejných financií.

V Oznámení Komisie Verejné obstarávanie pre lepšie životné prostredie boli schválené osobitné ciele zeleného verejného obstarávania a tiež boli stanovené podporné opatrenia pre uplatňovanie tohto nástroja v praxi. V súčasnosti Európska únia aktívne podporuje a presadzuje zelené verejné obstarávanie v kontexte politiky udržateľnej výroby a spotreby. Stratégia Európa 2020 identifikuje zelené verejné obstarávanie ako jeden z kľúčových nástrojov na dosahovanie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu.

Úlohou verejných obstarávateľov je získať za finančné prostriedky z verejných zdrojov čo najvyššiu úžitkovú hodnotu pri všetkom, čo obstarávajú, teda dodržiavať zásadu hospodárnosti pri vynakladaní verejných financií.

Získanie najvyššej úžitkovej hodnoty nemusí nevyhnutne znamenať orientáciu na najlacnejšiu ponuku. Znamená to vybrať najlepšiu ponuku v rámci stanovených parametrov, ktorými môžu byť napríklad kvalita, účinnosť, efektívnosť, vhodnosť na daný účel, ale aj ochrana životného prostredia, ktorá sa môže posudzovať s ostatnými parametrami ako rovnocenný aspekt pri zadávaní zákazky.

Podľa prieskumov z roku 2011, orgány štátnej a verejnej moci a správy v Európe zodpovedajú každoročne za výdavky vo výške viac ako 2 bilióny eur, čo predstavuje približne 19 % HDP Európskej únie. Využitím takéhoto potenciálu kúpnej sily na výber výrobkov, služieb a stavebných prác šetrných k životnému prostrediu možno významne prispieť k dosahovaniu udržateľného hospodárstva, keďže zelené obstarávanie podporuje znižovanie spotreby energie, vody, surovín, znižovanie množstva nebezpečných látok vo výrobkoch, znižovanie tvorby znečisťujúcich látok, obnoviteľné zdroje energie, ekologické potraviny, redukcii odpadov a množstva obalov, environmentálne nakladanie s odpadmi, recykláciu, opätovné použitie, energetickú efektívnosť a tiež ekodizajn výrobkov.

Okrem dosiahnutia najlepšej hodnoty za vynaložené prostriedky sú verejné orgány povinné konať pri obstarávaní spravodlivo, t. j. musia uplatňovať zásady vnútorného trhu a tiež predchádzať vytváraniu prekážok hospodárskej súťaži, napríklad prostredníctvom uplatňovania príliš obmedzujúcich špecifikácií. Zelené verejné obstarávanie je možné vykonávať spôsobom, ktorý je v súlade s týmito zásadami a tiež v súlade s platnou legislatívou na európskej a národnej úrovni. Právne predpisy o verejnom obstarávaní na európskej a národnej úrovni umožňujú využitie environmentálnych charakteristík pri zadávaní verejnej zákazky aj pri priamom nákupe produktov.

Výhody zeleného verejného obstarávania možno vidieť v plnení osobitných cieľov a úloh v oblasti životného prostredia (napr. energetická účinnosť, zachovanie prírodných zdrojov, znižovanie emisií CO₂), v zlepšovaní sociálnych a zdravotných podmienok života (napr. zvyšovanie kvality života, ochrana zdravia), v úspore nákladov, v posilnení dôvery občanov, podnikov a spoločnosti smerom k verejnej správe, taktiež v presadzovaní inovácií a podpore vývoja konkurencieschopných environmentálnych tovarov a služieb a v rozšírení trhu o takéto produkty.

Bola vypracovaná aj metodická príručka ako podporná pomôcka pri zadávaní zelených zákaziek v súlade s prioritami a cieľmi štátnej environmentálnej politiky. Je určená najmä pre verejných obstarávateľov a obstarávateľov tak, ako ich definuje zákon č. 25/2006 Z. z. zo 14. decembra 2005 o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom obstarávaní“), ako aj pre ďalšie zainteresované subjekty. Cieľom príručky je poskytnúť odporúčania verejným obstarávateľom a obstarávateľom pre možnosti uplatnenia environmentálnych charakteristík v rámci postupov verejného obstarávania.